

Kodin valaistus kiinnostaa ja on hyvin ajankohtainen aihe. Saneeraajat sekä uudisrakentajat seuraavat ohjelmia, lehtiartikkeleita ja keskusteluja mielenkiinnolla. Valon kokeminen on hyvin henkilökohtainen asia ja sen tiimoilta syntyy usein värikästä keskustelua ja jopa väittelyä. Tästä esimerkkinä nettikeskustelu, jossa todettiin, ettei turhempaa ammattia ole kuin valaistussuunnittelija – väkisin keksitty ammatti, jolla voi huijata tilaajalta rahat. Ja loppukommenttina, että ainahan kodin valaistus on suunniteltu itse.

Voin onnekseni kuitenkin tehdä työtäni hyvillä mielin, sillä ylivoimaisesti yleisin peruste valaistuksen suunnittelun teettämiseksi on kokemus huonosta ja riittämättömästä valaistuksesta nykyisessä tai aiemmassa asunnossa. Muita syitä voivat olla esimerkiksi:

- suositus rakentajalta, joka ei ostanut valaistussuunnittelua (kaduttaa jälkikäteen)
- suositus rakentajalta, joka on ostanut valaistussuunnittelun
- sähkösuunnittelija, joka on suositellut valaistussuunnitelmaa ennen varsinaista sähkösuunnittelua
- sähkösuunnittelijan suunnitelma halutaan tarkistuttaa valaistussuunnittelijalla
- artikkelit ja ohjelmat ovat herättäneet tilaajan mielenkiinnon valaistusta ja sen suunnittelua kohtaan
- suunnittelijan ”riippumattomuus” ts. ei haluta valaisinmaahantuoja suunnittelijaksi, jotta ei ole velvoitetta hankkia suunnittelussa tarjottuja valaisimia.

Suunnittelun pohjaksi tarvitaan pohjakuvat, leikkauskuvat, asemapiirros, julkisivukuvat ja puutarhasuunnitelma. Myös tilaajan kuvaus siitä, miten hän kokee hyvän valaistuksen, on tärkeä peruste valaistuksen suunnittelussa. Suunnittelijan tulee pystyä luomaan tilaajan näköinen valaistus ja samaistumaan tunnelmaan, jota tavoitellaan. Kun tähän lisätään suunnittelijan tietämys ja näkemys, arkkitehtuurin, värien ja pintojen sekä tilan huomioiminen, syntyy lopputulos, johon kaikki ovat tyytyväisiä. Ulko- ja puutarhavalistus kuuluvat aina valaistussuunnitelmaan osana talon kokonaisvalaistusta.

Usein tilaajan kommentit suunnittelun lähtökohdaksi koskevat valon värisävyä sekä valaisimien malleja. Valaistuksen toivotaan myös olevan huomaamaton. Aikaisemmin keltainen valo oli suosittua ja sen kuvattiin antavan kotoisan tunnelman. Nyt toivotaan valkoista valoa ja myös päivänvalolamput sekä ledit kiinnostavat. Kuitenkaan sinertävää valoa ei edelleenkään suurin osa tilaajista halua, vaikka esimerkiksi päivänvalolampun terveysvaikuteista tiedettäisiin.

Usein epäsuora valaistus koetaan miellyttäväksi ja sitä myös toivotaan toteutettavaksi sisustusvalaisimilla. Valorampit, joista valo suuntautuu ylöspäin eivät miellytä ulkonäkönsä vuoksi. Kuitenkin valaisin, joka on upotettu alaslaskuun esimerkiksi seinän viereen, hyväksytään. Tässä siis toteutuu toive valaisimen huomaamattomuudesta.

Valaisinmalleissa suomalaisia miellyttävät, ei varmaankaan yllättäen, yksinkertaiset ja selkeät muodot. Tilaajat päättävät usein jättää ns. sisustusvalaisimet pois sähköurakasta, jotta voivat rauhassa etsiä lopullista mallia.

Valaisimien hankintakanavasta tilaajalla on edelleen melkoisen suppea käsitys. Mieleen nousevat lähinnä rautakaupat ja tavaratalot. Tämän tilaajat kokevatkin hyvin vaikeaksi – heillä ei ole tietoa valaisinmaahantuojaista, ja vaikka netin kautta tietoa löytyisikin, on lopullisen päätöksen tekeminen kuvan perusteella haastavaa. Valitettavasti nykyisin vain pieni osa valaisinmalleista on nähtävissä, joten hyvä katalogi on valaistussuunnittelijalle erittäin tärkeä työkalu. Suunnittelijan on helppo ohjata tilaaja myös maahantuojaan näyttelyyn, mikäli sellainen on olemassa.

Varsinaisen valaisinluettelon laadintaan kuluukin valaistussuunnittelussa aikaa. Vaikka malleja on runsaasti, on ongelmana suunnittelijan näkökulmasta se, että tuotteessa tulisi yhdistyä visuaalisuus, hyvä valoteho, himmennettävyyttä sekä energiansäästö. Varsinkin epäsuoraa valoa antavia sisustusvalaisimia edellä mainituilla kriteereillä on melkoisen vähän. Myös valaisinperheet, joista löytyisi lattia-, pöytä-, katto- ja seinävalaisimia ovat harvassa. Lisäksi EuP-direktiivin täytäntöönpanosäädökset voivat vaikeuttaa ainakin siirtymävaiheessa valaisinvalintaa.

Kotivalaistukseen toivotaan usein myös himmennyskykyä. Tässä tilaajat jakautuvat selvästi kahteen ryhmään – joko himmennys hoidetaan perinteisesti kytkimen tilalle asennettavalla himmentimellä tai käytetään valonohjausjärjestelmää. Kohtuuhintaisten järjestelmien valikoima ei kuitenkaan ole järin suuri.

Valaistussuunnitelman valmistuttua se lähtee sähkösuunnittelijalle. Suunnitelman pohjalta sähkösuunnittelija pääsee aloittamaan työnsä. Tässä vaiheessa olisi hyvä, että valaistussuunnittelija ja sähkösuunnittelija tapaavat kerran ja suunnitelma käydään läpi.

Valaistuksen suunnittelusta valmiiseen lopputulokseen vierähtää ajallisesti melkoinen tovi. Siksi olisikin ensiarvoisen tärkeää, että tilaaja, suunnittelija ja urakoitsija pitäisivät toisensa ajan tasalla matkan varrella tapahtuvista muutoksista. Tämä on osoittautunut käytännössä melkoisen haasteelliseksi.

Suomen Valoteknillisen Seuran alle järjestäytyneen valaistussuunnittelijoiden toimintaryhmän tavoite yhteisten toimintatapojen suunnittelusta on oikein tervetullut myös pääosin kotivalaistuksia tekeville suunnittelijalle. Oma toimintamallini on kehitetty itse vuosien saatossa, koska aiemmin yhteistä linjaa ei ole ollut. Artikkelit ja koulutukset pohjautuvat usein julkisten tilojen suunnitteluun ja tässä voisikin mielestäni olla yksi kehittämisalue toimintaryhmälle.

Kaiken kaikkiaan kotivalaistuksen suunnittelu on haasteellista. Toivottavasti myös tälle sektorille, julkisten tilojen valaistuksen rinnalla, löytyy kasvavaa intoa ja kiinnostusta alan ammattilaisilta.

Helena Järvelä
Suunnittelutoimisto Blanco Oy

Imagine
920 Reititin

920 Reititinjärjestelmä - monipuolista valonohjausta energiatehokkaasti

920 Reititin

Kuva: Cariitti Oy